

İÇ DENETİM UYGULAMALARI

Uygulamada, iç denetim beş temel faaliyet alanını kapsar. Bu faaliyetler mali denetim, uygunluk denetimi, performans denetimi, sistem denetimi ve bilgi teknolojileri denetimidir.

1- Mali denetim : Gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerle ilişkin hesap ve işlemlerin doğruluğunun, mali sistem ve tabloların güvenilirliğinin değerlendirilmesidir. Bu denetim uygulaması ile harcamaların, malî işlemlere ilişkin karar ve tasarrufların, amaç ve politikalara, kalkınma planına, programlara, stratejik planlara ve performans programlarına uygunluğu denetlenir ve değerlendirilir.

2- Uygunluk denetimi : İşlem ve harcama sonrası gerçekleştirilen hukuka uygunluk denetimini ifade etmektedir. Bu denetimle faaliyet ve işlemlerin ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuata uygunluğu incelenir.

Uygunluk denetimi, taşra dahil tüm birimlerinin mali ve mali olmayan işlem ve faaliyetlerini kapsar.

Belirlenen kriterlere uygunsuzluğun saptanması durumunda iç denetçi; uygunsuzlukla ilgili olanlar, uygunsuzluğun sebepleri ve sonuçlarını belirler.

3- Performans denetimi : Yönetimin bütün kademelerinde gerçekleştirilen faaliyet ve işlemlerin planlanması, uygulanması ve kontrolü aşamalarındaki etkililiğin, ekonomikliğin ve verimliliğin değerlendirilmesidir.

Etkinlik, hedeflere ulaşma derecesine ilişkin olup, istenilen etki ile gerçekleşen etki, bir başka ifadeyle, amaçlar ve çıktılar ile sonuçlar arasındaki ilişkiyi ifade eder. Etkinlik denetimi, kurumsal amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını ve bu amaçlara ulaşmak için izlenen politikaların başarısını sorgular.

Verimlilik, üretimde kullanılan girdilerin sabit kalması koşuluyla, belirli bir kalitede en fazla mal veya hizmetin üretilmesi ya da belirli bir miktar ve kalitedeki mal ve hizmeti üretmek için en az miktarda girdi kullanılmasıdır. Kısaca kullanılan girdilerle maksimum çıktı elde edilmesidir.

Ekonomiklik, uygun düzeydeki kaliteyi de gözeterek, bir faaliyette kullanılan kaynakların maliyetinin en aza indirilmesidir. Bir başka deyişle, en uygun girdinin en iyi fiyata temin edilmesidir.

Performans denetimi, kamudaki kaynak yönetiminin kalitesini artırmak, iyi yönetim uygulamalarını belirlemek ve geliştirilmesine katkıda bulunmak suretiyle kamu yöneticilerini destekler. Kamu yöneticilerinin faaliyetlerinden ve bu faaliyetlerin sonuçlarından dolayı sahip oldukları hesap verme sorumluluğunun gelişmesine katkı sağlar.

Performans denetiminin amacı, esas itibarıyla kamu kaynaklarının parasal değerlerine uygun olarak harcanıp harcanmadığını objektif olarak incelenip değerlendirilmesidir.

Performans denetimi;

- Denetlenen kurumlara tasarruf sağlanması ya da maliyetlerin azaltılması,
- Hizmetlerin daha iyi kalitede sunulması,
- Yönetim ve organizasyon süreçlerinin geliştirilmesi,
- Kurumsal amaçlara maliyet-etkin yöntemlerle ulaşılması,

amacıyla yapılması gereken iyileştirmeler konusunda yol gösterir.

4- Sistem denetimi: Denetlenen sürecin ya da birimin (sistem) amaçlarına ulaşmasını sağlamada iç kontrol sistemlerinin ne derecede yeterli olduğunun değerlendirilmesidir.

Denetlenen birimin faaliyetlerinin ve iç kontrol sisteminin;

- Organizasyon yapısına katkı sağlayıcı bir yaklaşımla analiz edilmesi,
- Eksikliklerinin tespit edilmesi,
- Kalite ve uygunluğunun araştırılması,
- Kaynakların ve uygulanan yöntemlerin yeterliliğinin ölçülmesi,

suretiyle değerlendirilmesidir.

İç denetim bu uygulamalardan bir veya birkaçını kapsayacak şekilde risk odaklı olarak yapılır.

5- Bilgi teknolojisi denetimi : İdarenin amaçlarına ve kontrol hedeflerine ulaşmasına yönelik olarak bilgi sistemlerinin ve bu sistemlere ilişkin kontrollerin yeterliliği hakkında, nesnel bir güvence sağlamak amacı ile bilgi teknolojisi sistemlerinin incelenmesi, gerekli kanıtların toplanması, değerlendirilmesi ve sonuçların raporlanması sürecidir. Bu çerçevede denetçi; mevcut bilgi teknoloji kontrollerini; etkinlik, etkinlik, gizlilik, bütünlük-doğruluk, erişilebilirlik, uygunluk ve güvenilirlik kriterleri çerçevesinde değerlendirilir.

